

РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

МателешкоЮ. П.,
*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних студій та суспільних комунікацій ДВНЗ
«Ужгородський національний університет»,
м. Ужгород, Україна
yurii.mateleshko@uzhnu.edu.ua*

ІНСТИТУЦІЙНА «ТРИАДА» ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ УКРАЇНИ

Ефективність публічної (громадської) дипломатії багато в чому залежить від інституційної спроможності всіх структур, які беруть участь у формуванні та популяризації міжнародного іміджу України. Відповідно до «Стратегії публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021–2025 роки», головними суб'єктами публічної дипломатії України є своєрідна «тріада» у вигляді Міністерства закордонних справ, закордонних дипломатичних установ держави та Українського інституту [5, с. 10]. Для формування цілісного позитивного іміджу України у світі, згідно цього документа, також можуть долучатися недержавні інституції.

З 2015 р. у складі Міністерства закордонних справ України діє профільний структурний підрозділ – Управління публічної дипломатії (нині – Департамент публічної дипломатії). На відділ були покладені три основні завдання: розвиток відносин із громадськістю, її об'єднаннями, а також засобами масової інформації інших країн та України; реалізація іміджевих, культурних та інформаційних проєктів України за кордоном; координація заходів інших органів виконавчої влади в цих галузях. У межах Управління відповідно до напрямів діяльності були створені три відділи: іміджевих проєктів, культурної дипломатії та зв'язків із медіа. [1]. Механізм їх взаємодії полягав в наступному: відділи іміджевих проєктів та культурної дипломатії створюють інформаційний контент, який працівники третього підрозділу мають доносити до медіа

(традиційних засобів масової інформації, онлайн-платформ, соцмереж та ін.) [3, с. 69]. Незважаючи на прогресивні інноваційні ідеї (пріоритет горизонтальних зв'язків, синергія інституцій), закладені в роботу Управління, ефективність його діяльності суттєво ускладнювало недостатнє державне фінансування.

У складі закордонних дипломатичних установ України з 2006 р. функціонують культурно-інформаційні центри, організація роботи яких покладалася на ряд міністерств (закордонних справ, культури і туризму, освіти і науки, сім'ї, молоді та спорту), а також Державний комітет телебачення та радіомовлення. Були визначені головні завдання центрів: сприяння розвитку співробітництва України з державою перебування в галузях культури, освіти, науки та техніки тощо; поширення інформації про Україну в країні перебування; ознайомлення іноземних громадян з українською культурою та історією; підтримка вивчення української мови на території держави перебування; сприяння задоволенню культурних потреб закордонних українців; поширення інформації про туристичну привабливість України [7]. Серед науковців немає єдиної думки щодо ефективності діяльності цих установ: одні зазначають, що вони стали важливим осередком поширення культурного іміджу України за кордоном, інші ж вважають їхню діяльність обмеженою та неефективною [3, с. 69]. Експерти Українського інституту, які в кінці 2018 р. проаналізували отриману від 37 українських закордонних дипломатичних установ інформацію, дійшли висновку, що більшість з культурно-інформаційних центрів не функціонують або мають недостатні ресурси для ефективної роботи [6, с. 6].

З 2018 р. починає функціонувати профільна державна установа культурної дипломатії – Український інститут, що знаходиться у сфері управління Міністерства закордонних справ. Головна мета діяльності цієї інституції – покращення сприйняття України у світі та розвиток її культурних зв'язків з іншими країнами [6, с. 5–6]. До основних напрямів діяльності Українського інституту належать: мистецькі програми (візуальне мистецтво, кіно, музика, література, перформативні мистецтва), академічні програми,

кросекторальні проекти та програми, громадянське суспільство, розвиток культурної дипломатії, українська мова, дослідження та аналітика [4]. Діяльність Українського інституту протягом 2018–2021 рр. охопила 28 країн (переважно європейських). Впродовж цього часу він реалізував близько 200 проектів [2, с. 6]. Значно посилить міжнародну діяльність Українського інституту створення його закордонних представництв (філій), можливість заснування яких передбачає Статут установи. Однак сьогодні існує тільки німецьке представництво Українського інституту.

Після подій 2014 р., які показали силу українського громадянського суспільства, відбувається жвавий розвиток недержавних інституцій української публічної дипломатії. В цей час, зокрема, створюються такі організації, як Український інститут у Швеції, мережа Global Ukrainians, громадська організація Центр публічної дипломатії [3, с. 71–72].

Взаємодія та координація в межах інституційної «тріади» у вигляді Міністерства закордонних справ України, закордонних дипломатичних установ держави та Українського інституту, а також їхня взаємодія з державними та неурядовими структурами, детально прописана в «Стратегії публічної дипломатії...». Міністерство закордонних справ як головний суб'єкт визначає пріоритети та стратегічні цілі публічної дипломатії, забезпечує фінансування та належні нормативно-правові умови для роботи Українського інституту та закордонних дипломатичних установ, а також погоджує їхні щорічні плани заходів. Згадані інституції мають забезпечувати виконання цілей, визначених у «Стратегії публічної дипломатії...» та «Стратегії Українського інституту...». МЗС є головним розпорядником бюджетних коштів та відповідальним виконавцем програми, якою фінансується напрям публічної дипломатії («Фінансова підтримка забезпечення міжнародного позитивного іміджу України та здійснення заходів щодо підтримки зв'язків з українцями, які проживають за межами України»). Планування та реалізація проектів має відбуватись в умовах координації роботи усіх інституцій. Український інститут є своєрідним креативним координаційним центром для закордонних

дипломатичних установ України, який генерує ідеї актуальних культурних проєктів та програм для подальшої їх реалізації цими установами. Їм рекомендовано звертатися до Українського інституту при плануванні та здійсненні своїх заходів за кордоном. Міністерство закордонних справ як координаційний орган тісно взаємодіє та співпрацює з іншими державними інституціями України, що мають відношення до публічної дипломатії: Міністерством освіти і науки, Міністерством культури та інформаційної політики, Міністерством цифрової трансформації, Міністерством молоді та спорту, Українським державним центром міжнародної освіти, державними агентствами (Держкіно, Держмистецтво, Держтуризм) та ін. Важливою також є взаємодія та співпраця з неурядовими організаціями, які пов'язані з формуванням позитивного іміджу України у світі [5, с. 28–29].

Отже, сьогодні інституційну основу публічної дипломатії України становить «тріада» у вигляді Міністерства закордонних справ (до складу якого входить спеціалізований Департамент), закордонних дипломатичних установ (при частині з яких діють культурно-інформаційні центри) та Українського інституту (на який покладені функції культурної дипломатії). Механізм взаємодії та координації цих, а також частково інших органів, які пов'язані з публічною дипломатією, прописаний у відповідних нормативних документах. Незважаючи на вагомі здобутки у сфері інституціалізації громадської дипломатії України, сьогодні залишається низка невирішених проблем, пов'язаних з недостатнім фінансуванням цієї сфери та майже повною відсутністю закордонних представництв Українського інституту.

Список використаних джерел та літератури:

1. В МЗС створено новий напрям роботи – публічна дипломатія. *Міністерство закордонних справ України*. 22.12.2015. URL: <https://mfa.gov.ua/news/43433-v-mzs-stvoreno-novij-napryam-robotipublichna-diplomatija>
2. Діяльність Українського інституту протягом трьох років існування в розрізі очікувань цільових аудиторій за кордоном: аналітична записка. URL: <https://ui.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/diyalnist-ukrayinskogo-instytutu-protyagom-troh-rokiv-isnuvannya.pdf>

3. Мателешко Ю. П. Становлення інституційних основ публічної дипломатії України. *Геополітика України: історія і сучасність: збірник наукових праць*. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2023. Вип. 1 (30). С. 67–77.

4. Програмні напрями Українського інституту. *Український інститут: офіційний сайт*. URL: <https://ui.org.ua/programs/>

5. Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021–2025 роки. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/Стратегії/public-diplomacy-strategy.pdf>

6. Стратегія Українського інституту на 2020–2024 роки. URL: <https://ui.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/strategy-ukrainian-institute-3.pdf>

7. Указ Президента України «Про культурно-інформаційний центр у складі закордонної дипломатичної установи України» від 20 лютого 2006 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142/2006#Text>

Ляшенко К. Л.,
*студентка 3-го курсу денної форми навчання
спеціальності 291 “Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії”
факультету історії та міжнародних відносин
ДВНЗ «Ужгородського національного університету»
liashenko.kateryna@student.uzhnu.edu.ua*

*Науковий керівник:
Бенчак Олеся Федорівна,
доцент кафедри міжнародних студій
та суспільних комунікацій ДВНЗ «УжНУ», к.соц.н.
olesia.benchak@uzhnu.edu.ua*

ЖИТТЄВИЙ І ТВОРЧИЙ ШЛЯХ СЕРГІЯ УСТИЧА ТА ЙОГО ВКЛАД У РОЗВИТОК ДИПЛОМАТИЧНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Дипломатична служба є однією з найважливіших галузей взаємодії держав, і вимагає від представників такої служби певних навичок та знань. Сергій Іванович Устич – це приклад успішного життєвого та кар'єрного шляху, який може надихнути дипломатичних представників та допомогти їм у підготовці до роботи в дипломатичній службі.

Сергій Устич – один із найвизначніших дипломатів України, який здобув визнання як національної, так і міжнародної громадськості. Його життєвий та